

سەبارەت بە كوشتنى ژنان لە كوردستان (بەشى دووهم و كۆتايى)

نووسىنى: ئىسماعىل ئىبراھىم پرواندزى

ژنان دەكوژرەين، چى بكەين؟

ئەمىرۆ ژنان لە كوردستان دەكوژرەين كە ئەمە مەسەلەيەكى كۆنكرىتە و ولامى عەمەلى و دەستبەجى دەوى، كوشتنى ژنان نابى بكرىتە مەيدانى پەمبارزى ئايدۆلۆژىيەكان و پىشېركى حىزبەكان. بەداخەو زۆرىك لە لايەنە سىياسى و پۆشنىبىريەكانى كوردستان عادەتتەيان كىرەووە كە ھەموو مەسەلەكانى ژنان، لەوانەش كوشتنى ژنان، ئاراستە بكەن بۆ باسكى گشتى كە تىايدا تەنھا زۆر قسەى گشتى لەبابەتى "ژن دەبى ئازاد بىت"، "ژن دەبى ياكسان بىت لەگەل پياو"، "دەبى ياسا ھەبىت"... ھتد وەك بەبەغا دووبارە بكەنەو. ئەو قسانە ھىچ لە كىشەكە چارەسەر ناكات، مەبەستم ئەو ھەيەت بەلەم كە شتەكە ئاوا سادە نىيە بچىت چەند كىتەيك لەسەر مافى ژنان بخوینىتەووە دوایى كۆپيان بكەى و بىت لە كوردستان جىبەجىيان بكەيت، بەراستى ئەمە چارەسەرى كىشەكە ناكات، چونكە لە كوردستان ژنان دەكوژرەين يان ژنان بە بنبەست دەگەن و خۆيان دەكوژن، ئەمەش لە كاتىكدا كە ژنان چالاكى دەنوین بەلام ئەم ديارىدە ھەر بەردەوامە، باشە ئىمە چى بكەين؟ ئەمە مەسەلەيەكى زۆر كۆنكرىتەو و ولامى عەمەلى دەوى. ديارە بىگومان جوابى تىئۆرىك و فكرى بۆ ئەم كىشەيە ھەيە بەلام جوابە فكرىيەكە ئەو نىيە كە باسە گشتىيەكان بلىنەو و دوای ماو ھەركەسمان بچىتەو مالى خۆى، مەسەلەش ئەو نىيە كە كوردستان لە شەو پۆژىكدا دەكوژرەين، نەخىر شتى وا لەگۆرئ نىيە، بەلكو ئالوگۆر لە ھەلومەرجى ژنانى كوردستان ھەلسەنگاندنى كۆمەلناسانەى دەوئىت، باسى جىدى دەوئىت، ژىرخانىكى فكرى و دەزگايى دەوى كە ھەنگاو بە ھەنگاو رىگە خۆش بكا و كۆمەلىك پۆژە بىنئىتە گۆرئ كە ئەمەش تەنھا لايەنى ياسايى ناگرىتەووە چونكە مەسەلەى ژن كىشەيەكى يەك پۆژو شەو نىيە، كىشەيەكى سىياسى-كۆمەلەيەتيە، سىياسى بەو مانايەى كە حكومەت دەرگا بكاتەو بە شەدارى ئەكتىفانەى ژنان لە دەسەلاتداو كۆمەلەيەتەش بەو مانايە كە كلتورە و دەبى پۆژەيەكى درىژخايەن و بەردەوامت لەسەر كلتور ھەبى و كارى لەسەربەكەى لە پەروەردەو بەرگە تا ھەموو جىگايەكانى تر، سەرەتاي ئەم پۆژەيەش دەكرئ ھەلەدان بىت بۆ سازكردنى ئىلىت و پروناكبىرى ژنى كورد كە ئەمانىش پىويستە سەربەخۆ بن و مەبەستى سەركىشيان تەنھا وەرگرتنى پۆستى حكومى لە دەسەلات نەبى و ماناي ھىنانەگۆر بوونى ئەو پۆژەو باسانەش كە كارى تىدەكەن بزەن، ئەگەر وانەبى ئەوا مەسەلەكە دەبىتە باسكى زۆر گشتى و بىتام. ئەمىرۆ زۆرىيە ئەوانەى لە كوردستان ھەولئ سازكردنى بزوتنەو ھەيەكى ژنانەيان داو، كە بەجۆرىك ئەو بزوتنەو ھەيە قسەكەرى خۆى ھەبىت، ئىلىتى خۆى ھەبىت و پۆژەى جۆراوچۆرى لە بوارى كولتورى و ياسايى و دەسەلاتەو ھەبىت، ئەنجامەكەى ئەو بوو كە زۆرىيە رابەرانى ئەم بزوتنەو ھەيە بە وەرگرتنى چەند پۆستىكى حكومى مائاوييان لە كىشەكە كىرەووە ياخود پارەيان پىكۆكردۆتەو، يانى بەكورتى و كرمانجى مەسەلە ئەسلىيەكە لەبىركراو.

پاستىيەكەى كىشەى ژنان نەك ئىستا بەلكو لە داھاتووشدا كە كورد دەبىتە خاوەن قەوارەيەكى سىياسى سەربەخۆ، گەرچى رىگا خۆشەكا كە بەشيو ھەيەكى سەردەميانەتر پووبەرووى كىشەكان ببىنەو، بەس ماناي ئەو نىيە كە كىشەى ژنان، ئۆتۆماتىكى و بەبى بوونى جولانەو ھەيەكى سەربەخۆ بەھىزى ژنان جىبەجى دەبى. ئەگەر سەرنج بەدەين دەبىن لە كاتىكدا كوردستان نىمچە دەولەتەيكە بەلام پۆژانە ژن دەكوژرەين، خۆ راستە پىمان ناخۆشەو ئاخو نالەى بۆ دەكىشەين بەلام لە پراكتىكدا ھىچ ناكەين، بۆيە بوونى جولانەو ھەيەكى سەربەخۆ بەھىزى ژنان زۆر پىويستە. پىموايە بزوتنەو ھەيە نەتەو ھەيە ھىچ زەرەرىك لە بوونى جولانەو ھەيەكى

سەر بەخۆو بەهیزی ژنان ناکا بەلکو بە پێچەوانە زۆر یارمەتیدەری ئازادی نەتەوەییشتە، بۆیە دەبێ دەسەلات یارمەتی وەها جولانەووەیەک بدا نەک بیکاتە پاشکۆی ئامانجی تر. دەبێ کۆتایی بەو بەبێنن کە مەسەلە ی ژنان وەک مەسەلە یەکی ئیدۆلۆژیک و زۆربە ی جاریش وەک سەکۆیەک بۆ رووبەر و بوونەووە لە گەل کۆمەلێک مەسەلە ی تر بەدەر لە کیشەو مافی ژنان و بۆ مەبەست و ئامانجی تر بەکاربێنن. بەراستی زۆر گرنگە وەک کورد بزانی کە ئێمە ناتوانین تاقیکردنەووەی تورک، فارس و عەرەبەکان دووبارە بکەینەووە، بە واتایەکی تر ئێمە بۆ چارەسەری ئەو ناتەباییە ی کە لە نیوان مۆدێرنیزم و کلتوری سونەتی هەمانە دەبێ پێگایەکی زۆر جیاواز لە ولاتانی ناوچەکە بگرینە بەر، بەجۆریک ئێمە دەبێ کەمیک کلتوری پیاوانە ی کۆمەلگاکەمان ژنانە بکەین، راستییەکی ئەگەر بەشیک لە کلتوری پیاوانە ی کۆمەلگا بە ژنانە نەکەین مەسەلە ی ژن مەحاله چارەسەر بێت چونکە لە بنجینەدا لە ئایین و کلتور و عەقلى غەیبی کۆمەلگای ئێمەدا ژن جیگایەکی نەبوو و نییە، هەربۆیەشە تەنها بە کۆپکردنی چەند پرۆژە ی رۆژئاوایی ناتوانی ئەو شتە بکە ی چونکە کۆمەلگای ئێمە مێشکیکی زۆر ساویلکە و غەیبی هە یە یانی مرۆفەکانی تەنها بە مێشکی غەیبی دەتوانن قسان بکەن، ئا لەو کۆمەلگایەدا کاتی رووبەر ووی دیاریدە یەک بوو بە ناوی کوشتنی ژنان، شتە گشتییەکان یارمەتی ئێمە ناکات. بەلکو دەبێ تۆ هەزمی شارستانیەتی ئەوروپی بکە ی بە واتایەکی تر دەبێ تۆ لێرە جیاوازییەک دابنێ لە نیوان کلتور و شارستانیەت. ئێمە دەبێ شارستانیەتی ئەوروپایی وەرگرین بیکەینە شارستانیەتیکی خۆمالی و خۆمان دوور بگرین لە لایەک لە پرۆژە ی رەوتی ئیسلامی سیاسی کە شارستانیەتی رۆژئاوا بە "فەساد" ناودەباو لە لایەکی تر لەو پرۆژە یەکی کە شارستانیەتی ئەوروپی بە ئیمپریالیزم پێناسە دەکا. ئەم دووانە هیچیان لە قازانج نەتەووەی کوردو ژنانی کوردستان نین.

—کۆتایی—

Ismail_rwandzi@yahoo.com

ismail.rwandzi@gmail.com